

Nasjonalparkstyret for Forollhogna

Sak:
Budalen landskapsvernområde - revisjon av
forvaltningsplan
Til:

Vår dato:
21.05.2024

Vår ref.:
2024/511

Saksbehandler, innvalgstelefon
Sara Kristiane Kjærgård Eide, 73 19 90 05

Kopi til:

Oppsummering av innspill til revisjon av forvaltningsplan for Budalen, - Endalen - og Forddalen landskapsvernområder

Det vises til sak om revisjon av forvaltningsplaner for Budalen (ref: 2024/511), Endalen (ref: 2024/512) og Forddalen (ref: 2024/513) landskapsvernområder. Forvaltningsplanen for landskapsvernområdene skal revideres som tre selvstendige planer, men arbeidet vil gå parallelt. Under revideringsarbeidet er det viktig at alle parter blir hørt og har mulighet til å komme med innspill.

Innspillsfrist var satt til 3. mai 2024, jfr. oppstartsmelding. Da det ikke kom innspill fra noen offentlige instanser, ble det sendt ut en ny innspillsfrist den 21. mai 2024 for Kommune, Fylkeskommune, Statskog, Fjellstyrene, og Statsforvalteren. Innspillene er sortert kronologisk etter når de er mottatt. Det er kun innspill som er innsendt skriftlig (e-post, spørreskjema (Microsoft forms), brev) som er inkludert her, altså ikke oppsummering fra møter. Da det ikke kom så mange innspill, er innspillene til de ulike landskapsvernområdene listet opp i samme sak. Forvaltningsmyndighetens kommentar er uthevet i **fet skrift**.

Innspillsrunde 1 – frist 3. mai

Innspill fra åpent oppstartsmøte 12.03.2024:

1. Navn: Per Sigmund Nordløy, bruksberettigede.
Innspillet gjelder Budalen landskapsvernområde.
-

Grusuttak til vegvedlikehold. Uttak av masse kan tas på følgende steder:

- utløpet av Rognesbekken.
 - elvegrus fra elva rett ovenfor Brandeggvollen.
 - ved Rognesvollen, på begge sider av vegen.
- Må det søkes om å ta grus fra disse plassene?

- Innspillet er tatt til orientering. I verneforskriftens § 3 punkt 2, står det at *uttak av løsmasser til vegvedlikehold er bare tillatt fra steder som er spesielt avsatt til formålet i forvaltningsplanen*. Det må altså komme frem i forvaltningsplanen hvilke områder som er tillatt for grusuttak. Ønskes det å ta ut grus fra andre plasser enn det som er utdypet i forvaltningsplanen, må dette omsøkes slik at forvaltningsmyndigheten kan vurdere om de nye områdene skal tas med inn i revidert forvaltningsplan.

I dagens forvaltningsplan er det nevnt tre steder for grusuttak innenfor Budalen landskapsvernområde: 1. Utløpet av Rognesbekken, 2. Elvegrus fra elva rett overfor Brandeggvollen og 3. Ved Rognesvollen, på begge sider av vegen. Innspillet tolkes som at det er et ønske å videreføre denne praksisen. Det vil være ønskelig å ta en ny vurdering av disse plassene i løpet av revideringsprosessen.

2. Navn: Svend Hov, bruksberettigede.
Innspillet gjelder Budal og Endal landskapsvernområder.
-

- 1 Finansiering: skal områder holdes ved like, må det følge med penger.
- 2 Hvilket bilde av området er riktig? Er det bilde fra 1960 eller 2024?
- 3 Landbrukspolitikken må være i orden for å opprette drift.

- Innspill 1-3 er tatt til orientering. (2) Forvaltningsmyndigheten tar oftest utgangspunkt i områdets status fra når det ble vernet. Formålet er å bevare et mer tradisjonelt seterlandskap, så her vil verken 1960-tallet eller 2024 være utgangspunktet for landskapsbildet.

I byggeskikkveilederen for landskapsvernområdene i Forollhogna er «bildet» av området godt beskrevet utfra bebyggelse i seterlandskap og kulturlandskap. Her er retningslinjene tatt utgangspunkt i byggeskikk fra 1800-tallet. Bebyggelsen i seterdalene har endret seg over tid, men endringene har skjedd langsomt, og da langsommere enn for seterbebyggelsen lenger nede i dalene. Ressursene har vært knappere og behovene for modernisering har derfor vært mindre i seterdalene. Det er derfor en relativt ensartet bebyggelse vi finner i seterdalene og i utmarka i dag.

Det er derfor vanskelig å sette ett årstall på hvor landskapsbildet er tatt utgangspunkt i fra, da endringene siden den industrielle revolusjon (slutten av 1800-tallet og til

vernets opprinnelse i 2001) er tatt med i vurderingen av landskapsbildet. Det som likevel er viktig å bemerke seg for bebyggelsen i landskapsvernområdene rundt Forollhogna, er at til tross for utviklingen, så er ikke dette ført til store endringer i seterlandskapet gjennom tidene.

Det er også landskapstrekk som kom i mer «moderne» tider. Under verneprosessen ble mye kartlagt, og vernebestemmelsene ble diskutert utfra hvordan området var ved vernetidspunktet. Eksempelvis noen av veiene innover dalene var ikke der på 1800-tallet, men var der ved vernetidspunktet, og er da også tatt med i det helhetlige landskapsbildet.

Det anbefales å se på hva som står i byggeskikkveilederen for å se hva som er utgangspunktet for behandling av byggesaker i landskapsvernområdene. En generell huskeregel bør alltid være å kontakte nasjonalparkforvalter hvis man skal utføre fysiske endringer/inngrep innenfor verneområdet.

3. Navn: Jan Magnar Gylland, bruksberettigede.
Innspillet gjelder Endalen landskapsvernområde.
-

Broer/klopper over bekker som krysser turstier. Det er listet opp 4 eksempler:

1. Stien opp mot Fisketjern. Problem å komme over bekken nedenfor Tjønna.
2. Hiåa nedenfor Store Hiåsjø.
3. Elva ved Finntjønnan.
4. Tverrelva sør for Osøyvollen.

- Innspillet er tatt til orientering. Alle 4 punktene ligger innenfor Forollhogna nasjonalpark hvor ny tilrettelegging av broer, klopper og merka stier ikke er tillatt. Bro over Hiåa har vært behandlet i nasjonalparkstyret i sak 25/2019, som gav avslag på tiltaket.

Innspill mottatt på e-post:

1. Navn: Per Erik Sørløkken på vegne av styret i Synnerdalsveien. Mottatt 03.05.2024.
Innspillet gjelder Budalen landskapsvernområde.
-

Synnerdalsveien er ca. 15km lang, og strekker seg fra Budalsøy til Grytdalsvoll i Synnerdalen. Den driftes av bompengefinansiering.

Langs hele strekningen er det sideveier som fører frem til alle setervollene i området. Disse er til sammen omtrent like lange som Synnerdalsveien. Alle disse veiene vedlikeholdes av brukerne til de tilhørende vollene. Turister, jegere, fiskere etc. bruker disse "sideveiene" som adkomst til de bestemte områdene de skal ferdes i.

Styret i Synnerdalsveien mener det må komme offentlige midler til å bruke på disse seterveiene. Det er urimelig at private må stå for alle utgifter til vedlikehold av veier alle kan bruke.

Et godt eksempel er publisering av turen til Rogneskletten. Mange kjører da veien opp til Tangvollen. Den er 1,9km. Til sammenlikning bruker Synnerdalsveien ca. 7,-kr pr m vei i vedlikeholdsgruing pr år. Det tilsvarer 13000,- for Tangvollveien. Det må seterbrukene der betale av egen lomme.

Samtidig er den gamle bruksmåten med å ta ut elvegrus/stedegne masse til seterveiene ulovlig. Det medfører en enda større kostnad, da grusmasser må transporteres fra utenforliggende områder.

Synnerdalsveien vil med dette ønske lykke til videre i arbeidet med revidering av landskapsvernområdene.

- Innspillet er tatt til orientering. Nasjonalparkstyret får ikke tildelt midler i forbindelse med vedlikehold av vei. Slike utgifter må dekkes fra andre instanser, for eksempel via bompenger, veiavgifter ol. For oppsett av bom og veiavgift, må dette søkes om til kommunen.

Stien opp til Rogneskletten er skiltet fra parkering ved Storbekkøya, som nasjonalparkstyret har tilrettelagt, og er ment som et avbøtende tiltak for å dempe ferdseilen til Forollhogna-toppen. Dette er i tråd med besøksstrategien for Forollhogna. For å hindre uønsket biltrafikk opp til setra på Tangvollen kan det skiltes eller evt. settes bom om nødvendig.

I verneforskriftens § 3 punkt 2, står det: *uttak av løsmasser til vegvedlikehold er bare tillatt fra steder som er spesielt avsatt til formålet i forvaltningsplanen.* I dagens forvaltningsplan er det nevnt tre steder egnet for grusuttak innenfor Budalen landskapsvernområde: 1. Utløpet av Rognesbekken, 2. Elvegrus fra elva rett overfor Brandeggvollen og 3. Ved Rognesvollen, på begge sider av vegen. Det vil være ønskelig å ta en ny vurdering av disse plassene i løpet av revideringsprosessen. Ønskes det å ta ut grus fra andre plasser enn det som er utdypet i forvaltningsplanen, må dette omsøkes slik at forvaltningsmyndigheten kan vurdere om de nye områdene skal tas med inn i revidert forvaltningsplan.

Innspillsrunde 2 – frist 21. mai

Innspill mottatt på e-post:

1. Navn: Knut Røst, Statskog AS. Mottatt 08.05.2024.
Innspillet gjelder Budalen, - Endalen, - og Forddalen landskapsvernområder.

Skogen innenfor landskapsvernområdene Endalen, Budalen og Forddalen i Endal, Budal og Nekjådal statsallmenninger.

Det dreier seg stort sett om bjørkeskog med spredt innslag av bartre. Vi har en skogtakst fra 1995, men nå er det bestilt ny takst med tilhørende miljøregistreringer og denne skal være levert innen desember 2025. De som har seter, har også bruksrett til uttak av nødvendig brensel i landskapsvernområdene.

Eiendommene er pr. i dag definert som såkalte underskuddsallmenninger. Det vil si at tilveksten ikke er større enn at det skal dekke de bruksberettigedes behov. Her har det altså ikke vært rom for kommersiell skogsdrift.

For å få tildelt bruksrettsvirke må det søkes allmenningsstyret, som foretar tildeling, Statskog godkjenner og foretar utblinking (Lov om skogsdrift med videre i Statsallmenning). Uttaket av bruksrettsvirke har i lang tid vært svært lavt. Vi regner med at det hogges litt sporadisk inne

på setervollene uten søknad og tildeling. Det hogges for lite i forhold til tilveksten og dette sammen med at det ikke beites i samme grad som før medfører gjengroing av seterdalene. Hvilke tiltak kan det åpnes for i de nye forvaltningsplanene for å bremse gjengroingen og bevare kulturlandskapet?

Maskinell hogst i form av tynning og småflater er mulig. Det må skje i forståelse med allmeningsstyrene. Hogst av slike små dimensjoner gir underskudd og betinger en form for tilskudd. Ny takst vil gi et godt grunnlag for å planlegge eventuelle ønskede tiltak.

- **Innspillet blir tatt med videre inn i revideringsarbeidet. Per i dag, er det først og fremst skjøtselstiltak som forvaltningsmyndigheten iverksetter for å bremse gjengroing. Ved en eventuell takst, kan dette sees nærmere på.**

2. Navn: Inge Hafstad, Statsforvalteren i Trøndelag. Mottatt 21.05.2024. Innspillet gjelder Budalen, - Endalen, - og Forddalen landskapsvernområder. Det ble sendt ut tre brev, ett til hvert verneområde. Det er kun lagt ved innspillet én gang, da innspillene var de samme for alle verneområdene.

- Det vises til utsendt oppstartsmelding datert 29. januar 2024 for revidering av forvaltningsplan for Forddalen landskapsvernområde. Frist for å uttale seg til oppstartsmeldingen var i utgangspunktet satt til fredag den 3. mai 2024. Nasjonalparkstyret for Forollhogna v /nasjonalparkforvalter Sara Kristiane Eide ga i e-post datert 10. mai 2024 Statsforvalteren utsatt frist til den 21. mai med å uttale seg til oppstartsmeldingen.

- Innledningsvis vil Statsforvalteren påpeke at det er positivt at nasjonalparkstyret starter arbeidet med revideringen av forvaltningsplanen for Endalen, Budalen og Forddalen landskapsvernområder (LVO). Gjeldende forvaltningsplan for de tre landskapsvernområdene er fra 2005 og er utdatert på en del punkter, bl.a. i forhold til beskrivelse av forvaltningsmodell. Selv om verneforskriftene og verneformålet for de tre landskapsvernområdene er forholdsvis lik, er det fordelaktig at de tre landskapsvernområdene får hver sin forvaltningsplan.

- Formålet med Forddalen landskapsvernområde er å ta vare på et særpreget natur- og kulturlandskap med tilhørende planteliv, der seterlandskapet med seterbebyggelse og setervoller er sentrale elementer i kulturlandskapet. Ivaretagelse av verneformålet og verneverdiene betinger at aktiv setring videreføres. Kapitlet om ivaretagelse av verneverdiene (kap. 4 i dagens forvaltningsplan) bør også omhandle økonomiske virkemidler for setring, både gjennom verneområdeforvaltningen (utarbeidelse av skjøtelsesplaner og tiltak) og landbruksforvaltningen, som bl.a. tilskudd til drift av seter gjennom landbrukets regionale miljøtilskudd.

- **Innspillet tatt til orientering. Alle tre landskapsvernområdene har tilnærmet samme verneformål. Det vil ikke være et eget kapittel om økonomiske virkemidler i den nye malen for forvaltningsplan på nett. Det vil derimot være mulig å sette opp tiltak for eksempel på kartlegging og skjøtelsesplaner.**

Byggesaker og andre inngrep

- I henhold til verneforskriftens § 3, punkt 1 er området vernet mot alle inngrep eller tiltak som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter, slik som for eksempel oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, riving av gamle

seterbygninger, vegbygging mv. Oppstillingen er ikke uttømmende. Dette betyr i praksis at alle tiltak som medfører små og større fysiske inngrep i landskapet må det, såfremt det ikke kommer inn under unntaksbestemmelsene i § 4 Generelle unntak, søkes om dispensasjon fra verneforskriften for. Dette er uavhengig av om tiltaket er søknadspliktig etter plan- og bygningsloven eller ikke. Dagens forvaltningsplan er ikke tydelig nok på dette punktet. I forbindelse med revideringen av forvaltningsplanen for Forddalen LVO bør dette tydeliggjøres.

- Innspillene tas til følge. Forvalter er enig i innspillet, og nasjonalparkstyret vil forsøke å tydeliggjøre dette innenfor forvaltningsplanens mal og rammer.

- Verneforskriften sier at det kan gis tillatelse etter søknad til ombygging og restaurering av bygninger for jordbruksformål eller med tanke på bruksendring, jf. § 5, punkt 2. Her er det viktig å få inn i forvaltningsplanen at søknader om selve bruksendringen av bygninger ikke skal behandles av nasjonalparkstyret, men av kommunen etter plan- og bygningsloven. Hvis bruksendringen medfører ombygging og restaurering av bygningen skal dette behandles av styret som egen sak, men ikke selve bruksendringen. Det vil derfor være naturlig at nasjonalparkstyret behandler søknaden om ombygging og/eller restaurering og, hvis det gis tillatelse, setter som vilkår at det må innhentes tillatelse til bruksendring fra kommunen før tiltaket kan iverksettes.

- Innspillet tas til følge. Forvaltere er enig i innspillet, og nasjonalparkstyret forsøker å tydeliggjøre dette innenfor forvaltningsplanens mal og rammer. Dersom bruksendring gjelder bykslet eiendom i statsallmenning skal også forskrift om seter og tilleggsjord m.m i statsallmenning med hjemmel i fjelloven også vurderes. Dette er også utenfor nasjonalparkstyrets myndighetsområde etter forskrift.

- Det vil være naturlig at Byggeskikkveilederen for bygninger i seterlandskapet, som nasjonalparkstyret publiserte i 2022, legges ved som et vedlegg til forvaltningsplanen.

- I forbindelse med revideringen av forvaltningsplanen bør det tydeliggjøres hva som kommer inn under de forskjellige punktene i verneforskriftens § 5, punkt 1 – 10 *Eventuelle unntak etter søknad*. Dette vil være til hjelp under den daglige forvaltningen av verneområdet, og skape større forutsigbarhet blant brukerne. Søknader om tiltak, inngrep etc. som ikke blir definert under verneforskriftens § 5, punkt 1 – 10, må da behandles etter naturmangfoldloven § 48. I mange tilfeller må tiltak også avklares etter annet lovverk, og dette bør det informeres om i forvaltningsplanen.

- Det kan med fordel settes inn et eget kapittel om forholdet til annet lovverk. I dagens forvaltningsplan omtales forholdet til annet lovverk litt tilfeldig under de forskjellige avsnittene. En systematisk gjennomgang av hvilke tiltak som skal behandles av annet lovverk vil være informativt ovenfor brukerne. Forvaltningsplanen bør si noe om generelle saksbehandlingsrutiner rundt naturmangfoldloven § 48 dispensasjon fra vernevedtak, jf. bruken av de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriftens § 6.

- Innspillene tas til følge. Forvalter er enig i innspillene, og nasjonalparkstyret vil forsøke å tydeliggjøre dette innenfor forvaltningsplanens mal og rammer. Nasjonalparkstyrets revisjon av totalt 10 forvaltningsplaner, vil også føre til felles retningslinjer for revisjonsarbeidet. Disse innspillene vil også tas med videre i tilsvarende forvaltningsplaner da forskriften for landskapsvernområdene rundt Forollhogna er relativ lik.

- Dagens forvaltningsplan har ingen størrelsesbegrensninger på seterstuggu, nye seterfjøs og

nye uthus. Eventuelle størrelsesbegrensninger på bygninger bør oppgis i BYA (bebygd areal) uavhengig av bygningstype. I Norsk Standard 3940 står det at bebygd areal (BYA) beregnes ved å måle ytterveggen utside.

- Erfaringene fra avvikssaker i andre verneområder viser at det er forskjellige oppfatninger om hvordan BYA måles. Når Statens naturoppsyn (SNO) har vært ute på tilsyn er BYA målt utvendig kledning, men når forvaltningsmyndigheten har behandlet byggesøknader er byggetegninger som viser utvendig svill/reisverk blitt lagt til grunn i saksbehandlingen og i vedtaket. Dermed kommer utlekting og bordkledning i tillegg, og bebygd areal (BYA) vil dermed bli større enn hva forvaltningsmyndigheten i sin dispensasjon i utgangspunktet ga tillatelse til. Byggetegninger som tar utgangspunkt i utvendig svill/reisverk ser ut til å være standard praksis, og samme mål oppgis i søknader til kommunene og i søknader etter verneforskriften. I forbindelse med revideringen av forvaltningsplan for Forddalen LVO må dette klargjøres, og det må gå frem av forvaltningsplanen hvordan areal av bygningene skal måles.

- Innspillet tas til følge. Det vil være naturlig å presisere byggetekniske spesifikasjoner i forbindelse med revisjon av retningslinjer.

Motorferdsel

Verneforskriften omhandler ikke motorferdsel, og motorferdselen forvaltes av kommunen gjennom motorferdselloven og nasjonal forskrift. I dagens forvaltningsplan er motorferdsel viet liten plass, noe som er naturlig da det er kommunen som er forvaltningsmyndighet for motorferdselen.

- Innspillet er tatt til orientering.

Annet

Den generelle fremdriftsplanen som er lagt ut på nasjonalparkstyrets hjemmeside [Nasjonalparkstyre | Forside](#) om revideringen av forvaltningsplanene ser ambisiøs ut, og dere må nok forvente at den må revideres. For å kjøre gode og inkluderende prosesser tar arbeidet med revidering av forvaltningsplaner erfaringsmessig lengre tid enn planlagt.

- Innspillet er tatt til orientering.